

ליפלוגי (602) בין מובדלת לשאינה מובדלת. כלומר, אף שבבהמה לא שייך מובדלת ושאינה מובדלת, כי אין הבדל בין בהמה לבהמה, אלא, כוונת הגמרא היא, למה אמר רבי יוחנן, שעל אף ששיעור טומאת אבר שלם בבהמה הוא בכל שהוא, בכל זאת שיעור טומאתה הוא בכזית,

ולמה לא נקיש בהמה לשרצים, הכתובים באותו פסוק, ונאמר, שכשם שבשרצים, שיעור אכילתם באבר שלם הוא בכל שהוא, כשיעור טומאתן, כך בהמה, שיעור אכילתם

הוא כשיעור טומאתן. הלא התורה הקישתם בפסוק אחד (603)?

אמר ליה רבא לרב אדא בר אהבה: **כי קא מקיש רחמנא, הקש התורה של בהמה לשרצים הוא ל"בל תשקצו"**, (604) וכמו שנאמר שם "ולא תשקצו את נפשותיכם בבהמה ובעוף, ובכל אשר תרמוש האדמה". והיינו: התורה השוותה אותם למה שיש בשניהם, כלומר, ששניהם אסורים באכילה, אך לא השוותה בהמה לשרץ ללמוד ממנו ששיעור אכילה באבר הוא פחות מכזית (605).

איסורי התורה ועליהם לא דיברה המשנה כלל, כי אין להם טומאה. [כמו שביארו אליבא דרב, עיין הערה 595?]

ועוד הקשו התוס': אם רבי יוחנן דיבר בשאר שרצים, אם כן, לא אמר דינו על המשנה, שהרי המשנה, העוסקת בדיני טומאה, בודאי מדברת בשמונה שרצים? ועיין בפירוש המיוחס לרש"י ורבינו גרשום, המפרשים כפי ההוה אמינא של התוס'.

602. גירסת השיטה מקובצת.

603. עיין בהערה 605 פירוש אחר בקושית ותירוץ הגמרא.

604. גירסת השיטה מקובצת.

605. כן פירשו התוס' במסקנתם. והיינו, שקושית רב אדא בר אהבה היא, להקיש בהמה לשרצים. ותירץ לו רבא שהתורה לא הקישתם אלא ל"בל תשקצו". ובתחילה רצו לפרש, שרב אדא בר אהבה מקשה למה לא נקיש שיעור אכילת בהמה לשיעור טומאת בהמה באבר

אכילתם כשיעור טומאתם, בכעדשה. ואם הוא אבר שלם, מטמא אפילו בפחות מכעדשה. והוא הדין לשיעור אכילתם! [וכן כתב הרשב"א בספרו תורת הבית בית ד שער א].

ושמונה שרצים בחייהם, אינם מטמאין, ושיעורן לגבי אכילה הוא כזית. ואף אבר שפרש מן החי. ועיין בקרן אורה ובתקנת עזרא, המקשים, למה לא נקיש אכילת אבר שפירש מן החי לטומאתן בכל שהוא? [ועיין הערה הקודמת].

ובהמה, בין לטומאה ובין לאכילה, שיעורן בכזית. אלא, שאם הוא אבר שלם מטמא אפילו פחות מכזית. [וכן סובר רב, חולין קה א, וכן פסק הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות פרק ה הלכה ג ובהלכות שאר אבות הטומאה פרק ב הלכה ג].

ובתחילה רצו התוס' לפרש תירוץ הגמרא, שרק שמונה שרצים, שיעורם כטומאתן בכעדשה, ולכן קלסיה רבי יוחנן. ואילו מה שאמר שאין לוקין אלא בכזית, היינו בשאר שרצים, שאינם מטמאים כלל.

ועל כך הקשו התוס': פשיטא, מה משמיענו רבי יוחנן, הלא שאר השרצים אינם שונים משאר

מתניתין:

המשנה ממשיכה בענין צירוף טומאות זה עם זה [ומבוארת כאן לפי פירוש רש"י במסכת יומא פא א].

דם השרץ ובשרו (606) של שרץ מצטרפין זה עם זה לשיעור טומאה. דהיינו, שדם השרץ מצטרף ומשלים את הבשר לשיעור כעדשה, כדי לטמאות טומאת שרץ במגע. (607) ויבואר בגמרא.

כלל אמר רבי יהושע: כל טומאתו ושיעורו שוין, כגון שני חצאי זיתים משני מתים, שזמן טומאתן שוה, שבעת ימים, ושיעורן שוה, בכזית. וכגון שני חצאי זיתים משתי נבילות, שטומאתן טומאת ערב,

ושיעורן כזית. או שני חצאי עדשה משני שרצים טמאים, החולד והעכבר, שטומאתן טומאת ערב ושיעורן כעדשה, מצטרפין לטמא.

אך כל טומאתו שוין, ולא שיעורו, כגון שרץ ונבילה, ששניהן מטמאין טומאת ערב, אבל שיעורן אינה שוה לטמא, ששרץ שיעורו בכעדשה ונבילה בכזית.

וכן, כל ששיעורו שוין, ולא טומאתו, כגון מת ונבילה, ששניהן שיעורן בכזית, אבל טומאתן אינה שוה, שמת מטמא טומאת שבעה, ונבילה מטמאה טומאת ערב,

וכל שכן, כאשר לא טומאתו שוין, ולא שיעורו, כגון מת ושרץ, (608) אין

שלם בכל שהוא, כשם שבשרצים מקשינן אכילה לטומאה. ומתוך לו רבא שלא הקישה התורה אכילה לטומאה אלא בשרצים, שעליהם אמרה התורה "אשר הבדלתי לכם לטמא", ותיבתן בהם הבדלה, ועליהם פתחה התורה באכילה וסיימה בטומאה. מה שאין כן בבהמה, שלא שייך בה "מובדלין" ו"שאינם מובדלין", כי לענין טומאה אין נפקא מינה בין בהמה לבהמה, שנבלת כולן, בין טהורות ובין טמאות, שווה לגמרי לכל דיני טומאה. וכיון שאין בבהמה "הבדלה", לא דיברה בה התורה בסוף הפסוק, במה שאמרה "לטמא".

והתוס' כתבו, שפירוש זה דחוק מאוד, כי מה הקשה רב אדא בר אבהו? וכי לא ידע שבבהמה לא שייך להקיש אכילה לטומאה? וכי לא ידע שהתורה, באמרה "אשר הבדלתי", לא התכוונה אלא לשרצים שהם מובדלים? ועוד כתב השיטה מקובצת, לפי פירוש זה למה אמר לו רבא: כי קא קא "מקיש" רחמנא? והרי היה לו לומר: כי קא כתב "רחמנא! שהרי לפי פירוש זה, לא בא

רבא אלא לבאר שהתורה אינה מדברת לענין בהמה. ואילו לפי פירושם במסקנא, אתי שפיר.

606. במשנה הגירסא "ובשרו". וכן מגיה השיטה מקובצת. ועיין במלאכת שלמה.

607. התפארת ישראל מבאר: אף על גב שדם נבילות טהור [רמב"ם פרק א מהלכות שאר אבות הטומאה הלכה ד], דם השרץ מטמא כבשרו, כמו שיבואר בגמרא. ועוד כתב, שלענין ללקות על אכילתו אינו מצטרף, שהרי אין חייבים כלל על אכילת דם שקצים ורמשים [רמב"ם פרק ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה א].

608. כך פירש רש"י במסכת יומא [שם], וכן מפרש המיוחס לרש"י ורבינו עובדיה. ולפי פירוש זה, ההשוואה בטומאה, היינו בזמן הטומאה, אם עד הערב או לשבעת ימים. אבל הרמב"ם בפירוש המשנה, ובספרו [פרק ד

מצטרפין. (609)

"טמאים", (610) מלמד שהן מצטרפין, ואפילו שרץ ושרץ מצטרפים. ואפילו בשר שרץ ודם, בין משם אחד, כגון בשר החולד ודם החולד, בין משני שמות, כגון החולד והעכבר, הרי הם מצטרפים לשיעור טומאה.

הרי שדם של שרץ אחד מצטרף לבשר של שרץ אחר, וקשה על רב זעירא אמר רב.

ומתרצינן: אמר רב יוסף: לא קשיא. כאן, מה שאמרה הברייתא שדם שרץ מצטרף לבשר שרץ אחר, מדובר בכולו, שהנוגע נגע בכל, בין בבשר ובין בדם.

ואילו כאן, דברי רב חנין אמר רב זעירא שלא מצטרף דם שרץ אחד עם בשר שרץ אחד, — מדובר בכגון שלא נגע הנוגע אלא במקצתו, בדם או בבשר. שאז, רק אם הדם והבשר הם מאותו השרץ, ונגע במקצתו, נטמא הנוגע הואיל ונחשב הדבר כאילו הדם והבשר של אותו השרץ מחוברין יחדיו. אבל

גמרא:

בסוגיא הבאה יש כמה פירושים וגירסאות, וביארנוה לפי גירסת רבינו נסים גאון כפי שפירשה התוס'. ולפי פירוש זה, דיון הגמרא הוא אם מצטרף דם שרץ אחד לבשר שרץ אחר.

אמר רב חנין אמר רב זעירא: וכו'. דהיינו, מה שאמרה המשנה שהדם מצטרף לבשר, הוא רק אם הדם הוא מאותו שרץ עצמו. אבל דם של שרץ אחד אינו מצטרף לבשר של שרץ אחר.

מתיב רבי יוסי בר רבי חנינא ממה ששנינו בברייתא: אמרה תורה בפרשת שרצים [ויקרא יא] "אלה הטמאים לכם", ודרשינן ממה שנאמר "הטמאים" ולא נאמר

ודאי חולק על הרמב"ם והתוס'. שרש"י כתב שנבלה ושרץ טומאתן שוה, כיון שטומאת שניהם היא טומאת ערב. ואילו לדברי הרמב"ם אין טומאתן שוה, כיון ששרץ אינו מטמא במשא, ונבילה מטמאה במשא.

609. ובמשנה הבאה יבואר, שאפילו החמור אינו מצטרף לקל. כלומר, לא מיבעיא שחצי זית נבילה [הקל] אינו מצטרף להשלים שיעור שרץ לכעדשה [החמור],

אלא, אפילו חצי כעדשה שרץ [החמור] אינו מצטרף להשלים שיעור לכזית נבילה [הקל]. וכן כתב הרמב"ם [פרק ד מהלכות טומאת אוכלין הלכה יא].

610. המיוחס לרש"י.

מהלכות טומאת אוכלין הלכה יא] מפרש שהשוואה היא באופן שהם מטמאין, במגע ומשא ואהל וכדומה. וכן הוא פירושו: טומאתו ולא שיעורו. כגון, בשר המת והרקב של המת, ושניהם מטמאים במגע ובמשא ובאהל, אבל שיעורן אינו שוה, שבשר המת מטמא בכזית, והרקב במלא חפניו. שיעורו ולא טומאתו. כגון, בשר נבילה ובשר המת. ששניהן שיעורן בכזית, אבל נבילה מטמאה במגע ובמשא טומאת ערב [ולא באוהל]. ומת מטמא אף באהל טומאת שבעה. לא טומאתו ולא שיעורו. כגון, בשר נבילה ושרץ. לפי שנבילה שיעורו בכזית ומטמא [גם] במשא, ואילו שרץ שיעורו בכעדשה ואינו מטמא במשא. וכן כתבו התוס'.

ומעיר בתוספות רבי עקיבא איגר, שרש"י

כאשר הדם והבשר הן משני שרצים, כל אחד ואחד נחשב לדבר בפני עצמו, ואין הנוגע באחד מהם נחשב כנוגע בכלם.⁽⁶¹¹⁾ וממשיכה הגמרא: **ומנא תימרא**, מנין לך לחלק בין נגע בכולו לנגע במקצתו?

ומביאה הגמרא ראייה מברייתא⁽⁶¹²⁾ השנויה לגבי הלכות טומאת מת.

א. כזית מן המת מטמא באהל, וכן רביעית דם מן המת.

ב. טומאת אהל המת נוהגת בשלשה אופנים: האחד, כשהאדם והמת נמצאים תחת גג [אוהל] אחד. השני, כאשר אדם או כלי מאהילים על מת. והשלישי, כאשר מת מאהיל על אדם או על כלים.

דתניא: **נשפך רביעית מדם המת על הרצפה** [בחורף, ולא תחת אוהל⁽⁶¹³⁾], **והיה מקומה של הרצפה קטפרס**, עשוי כמדרון, והדם לא נשאר במקום אחד אלא נוזל במדרון, הרי אם **איהל האדם על מקצתו, טהור**. ואם **איהל על כולו, טמא**.

הרי שיש חילוק בין מאהיל על מקצתו לבין מאהיל על כולו. ואם כן, כמו כן יש לחלק לגבי נגיעת שרץ, בין נגע במקצתו לבין נגע בכולו,⁽⁶¹⁴⁾ כמו שיבואר.

ומבאר הגמרא: **מאי מקצתו**, מהי כונת הברייתא באומרה "איהל על מקצתו"?

אילימא, אם נאמר שהכונה היא למקצת **דב**, לומר שלא נשפך על הרצפה אלא פחות מרביעית דם⁽⁶¹⁵⁾,

614. נראה לבאר [על פי פירוש הר"ש שם במשנה], שבמשנה שם מפורש חילוק בין נשפך הדם באופן של קטפרס, שאינו חיבור, לבין היה הדם ב"אשבורן" [שהיה הדם מכונס במישור], שהוא חיבור. ומוכיחה הגמרא כי כמו שבדם הנמצא במדרון, שאינו מחובר, יש חילוק בין נגע בכולו לנגע במקצתו, הוא הדין לגבי נגע בדם שרץ אחד הנמצא עם בשר שרץ אחר, שבאופן זה אינו נקרא "חיבור", יש לחלק בין נגע בכולו לבין נגע במקצתו.

615. כן מבארים התוס' בשם השר מקוצי. ובפירוש הר"ש [שם] מוכח כפירוש התוס', שדיון הגמרא הוא להוכיח שלא היה שם פחות מרביעית דם. אלא, שמקשה שם הר"ש, שאם רצתה הגמרא להוכיח שמדובר בלא פחות מרביעית דם, למה לא הוכיחה הגמרא מהסיפא של המשנה [והגמרא, אכן, מביאה ברייתא עיין הערה 612, ומכל מקום, יש להוכיח מהמשנה,

611. ומסכם הקרן אורה [על פי פירוש הר"ש באהלות פרק ג משנה ג] שיש שלשה חידושים בשרץ ואינם בשאר טומאות. האחד, שמצטרפין שרץ ושרץ לענין טומאת מגע, ואינו כנוגע וחוזר ונוגע [עיין חולין קכד א], וזה נלמד ממה שאמרה התורה "הטמאים". השני, שדם השרץ מטמא כבשרו, אף על פי שדם נבילות אינו מטמא [עיין הערה 607], וחידוש זה נלמד לקמן בגמרא ממה שאמרה התורה "וזה לכם הטמא". השלישי, שדם השרץ והבשר מאתו השרץ מצטרפים זה עם זה. ואפילו נגע במקצתו, טמא, כאילו נגע בכולו, משום שהם כמחברים. ועיין שם בקרן אורה המאריך לבאר.

612. במסכת אהלות [פרק ג משנה ג] נשנית משנה בנוסח דומה מאוד לברייתא זו. ותמה שם הר"ש למה לא הביאה המרא כאן את המשנה.

613. כן מבארים בתוס' **יום טוב ובמלאכת שלמה ותוס' חדשים**.

והא אמר רבי חנינא (616) אמר רבי: רביעית דם מן המת, שהגיס בה בכף או בקנה באופן שאינו נטמא בטומאת מגע, טהור, (617) ואין לטמאותו מדין מאהיל על המת מפני שלא האהיל (618) המגיס את הדם אלא על מקצת הדם.

ומוכח, שאף על פי שהיתה שם רביעית דם מן המת, כיון שלא האהיל הנוגע אלא במקצתו, הרי הוא טהור. (619)

אלא לאו, מוכח מכאן, כי מה שאמרה המשנה "מקצתו", אין פירושו דם פחות

מרביעית, אלא ש"האהיל במקצת", ומה שאמרה המשנה "כולו", היינו שהאהיל על כולו.

שמע מינה: כאן בכולו וכאן במקצתו.

ומסקנת הגמרא: אכן שמע מינה!

והכי נמי נחלק בדם ובשר הבאים משני שרצים, שיש לחלק בין נגע במקצתו, שהנוגע טהור, לבין נגע בכולו, שהוא טמא. (620)

שהרי לא מסתבר לומר שהברייתא חולקת על המשנה, האומרת "באשבורן טמא", ומוכח שהיתה רביעית דם, כי אם לא היתה רביעית דם, ודאי שאינו טמא.

ומוכח מקושייתו, שלמד בפשטות שמטרת הגמרא היא להוכיח שהיתה שם רביעית דם. ועיין בשיטה מקובצת, המביא עוד כמה פירושים בשקלא וטריא של הגמרא.

616. בתוס' הגירסא: רבי יוחנן.

617. גירסת התוס'.

618. בתוס' כתוב "נגע". וברור שהכוונה להאהיל.

619. ולפי המבואר לעיל [הערה 614], צריך לבאר, שגם כאן הוי כקטפרס ואינו חיבור, והואיל והוא ממרס בה. וכן מבואר בפירוש הר"ש [שם].

620. פירוש זה בגמרא, הוא פירוש שני של תוס' בשם רבינו ניסים גאון.

ובפירושה הראשון, גורסים בגמרא: אמר רבי

חנין וכו' ובעודן בו. פירוש, מה שאמרה המשנה דם השרץ מצטרף לבשר שרץ לשיעור כעדשה, הוא רק כאשר הדם הוא בשרץ ועדיין לא פירש ממנו. אבל אם פירש, אינו מצטרף.

ועל כן מתיב רבי יוסי ברבי חנינא, מהברייתא, הדורשת מ"הטמאים" שמטמא אפילו שרץ ודם משני שמות. ומוכח, שדם אשר פירש משרץ מצטרף עם בשר השרץ.

ותירץ רב יוסף: "כאן בכולו וכאן במקצת". כלומר, אם פירש הדם משרץ שלם, מצטרף הדם עם השרץ, מפני שאז הוא "חשוב". ואם פירש הדם מאבר אחד או מחתיכה אחת, אינו מצטרף. ומביא ראייה לחלק בין כולו למקצתו מסתירת הברייתא למאמר רבי חנינא [או רבי יוחנן]. שבברייתא נאמר, אם האהיל על כל המקום שנשפך שם הדם, כגון שהאהיל את ידו עליו, שאז איהל על כל הרביעית, דקסבר דם במקום זה מצטרף לדם במקום אחר, ואילו רבי חנינא אמר שאם הגיס טהור, מפני שאין כאן רביעית במקום אחד, מאחר ומקצת מן הדם אינו בעין, כי נבלע בכף. ולכאורה קשה, ומה בכך שנבלע בכף ולא האהיל על רביעית הדם, מכל מקום, יש כאן רביעית, והאהיל על כל המקום שיש בו רביעית.

שנינו במשנה שדם השרץ מטמא. הגמרא דורשת מנין שדם השרצים מטמא.

ומספרת הגמרא: **שאל רבי מתיא בן חרש רבי שמעון בן יוחאי ברומי (621): את רבי שמעון בן יוחאי ברומי (622): מנין לדם שרצים שהוא טמא?**

אמר ליה רבי שמעון בן יוחאי: דאמר קרא בפרשת שרצים [שם]: "זוה לכם הטמא". ודרשינן ממה שנאמר "זוה" וי"ו מיותרת]. או ממה שנאמר "הטמא" [ה"א מיותרת], שבא לרבות דם השרץ שהוא טמא (623).

אמרו לו תלמידיו של רבי מתיא בן חרש לרבי מתיא: חכים ליה בן יוחאי, האם

נתחכם בן יוחאי, וחכם גדול הוא שדרש כל כך יפה?

אמר להם רבי מתיא בן חרש לתלמידיו: זו אינה דרשה שלו, אלא תלמוד ערוך בפיו של רבי אליעזר בר רבי יוסי! כלומר, שמע דרשה זו ממנו.

ומספרת הגמרא אימתי שמע דרשה זו מרבי אליעזר בר רבי יוסי.

שפעם אחת גזרה המלכות, רומי הרשעה, גזרה, שלש גזירות. האחת, שלא ישמרו ישראל את השבת. והשניה, שלא ימולו את בניהם. והשלישית, שיבעלו את הנדות,

ורבי שמעון שמע דרשה זו מרבי אליעזר בן רבי יוסי בספינה בדרכם לרומי.

וצריך להוסיף, שרבי שמעון ודאי אמר בן לרבי מתיא בן חרש בשם רבי אליעזר בן רבי יוסי, כי מצוה לומר דבר בשם אומרו. אלא, שרבי מתיא לא אמר לתלמידיו אלא משם רבי שמעון.

622. גירסת השיטה מקובצת.

623. כן כתבו התוס'. ובגליון הש"ס מביא מדרש רבה [בראשית פרק ס'], ושם נאמר שרבי שמעון בן יוחאי דרשה מה"טמא", ואילו רבי אליעזר בן רבי יוסי דרשה מ"זוה". ועוד מציין שם לתוס' מנחות [נא ב], ושם מביאים התוס' הרבה מקומות שרבי שמעון דורש וי"ו, והרבה מקומות שאינו דורש. והמיוחס לרש"י מפרש בדרך אחרת: מפני שכל הפסוק מיותר, שכבר נאמר [שם] "אלה הטמאים לכם". ועיין בקרבן אהרן על הספרי [פרשת שמיני פרשה ה פסקא ב].

וכדי לתרץ הסתירה, נתרץ, שהברייתא מדברת בדם הבא ממת שלם, ורבי יוחנן מדבר מדם שפרש ממקצת המת. כגון שנחתך המת לפני שיצא דמו. כן הבין המקדש דוד טהרות סימן מו ס"ק ג].

וכמו כן, גבי נגיעת דם השרץ שפרש מן השרץ, נוכל לחלק בין דם שפרש מכל השרץ לבין דם שפרש ממקצת שרץ.

התוס' מקשים על פירוש זה. איך יתכן לפרש המשנה שהדם מצטרף עם הבשר, רק "בעודו בו", כשהדם הוא בשרץ. אם הדם הוא בשרץ ולא פירש מעולם, למה צריך צירוף, הרי הדם הוא ממש בשר השרץ?

ועוד, מה טעם לחלק בין דם הבא ממת שלם לדם הבא ממקצת המת?

המיוחס לרש"י ורבינו גרשום מפרשים פירוש דומה לפירוש הראשון של התוס'. ובשיטת הרמב"ם עיין קרן אורה.

621. רבי מתיא בן חרש היה גר ברומי, וכשהלך לשם רבי שמעון, כמבואר לקמן, אז פגשו פירוש א.

כלומר, סגרו את בתי הטבילה⁽⁶²⁴⁾.

הלך רבי ראובן בן איסטרובלי, וסיפר קומי, גילח שערות ראשו כדרך שעושין הגויים, כדי להתנכר, שלא יכירו בו שהוא יהודי, והלך לרומי, וישב עמחם, עם גדולי רומי.

אמר להם רבי ראובן לגדולי רומי: מי שיש לו אויב, מה הוא מייחל לו, שיעני או שיעשיר?

אמרו לו גדולי רומי: יעני!

אמר להם רבי ראובן: אם כן, לא יעשו בני ישראל מלאכה בשבת, כדי שיענו!⁽⁶²⁵⁾

אמרו גדולי רומי: טבית אמר⁽⁶²⁶⁾, נכון הדבר, וטוב לבטל גזירה זו! ובטלנה, לגזירה זו.

חזר ואמר להם רבי ראובן: מי שיש לו אויב, יכחיש או יבריא? אמרו לו: יכחיש!

אמר להם: אם כן, ימולו בניהם לשמונה ימים, ויכחישו!

אמרו: טבית אמר! ובטלנה, גם לגזירה זו.

חזר ואמר להם: מי שיש לו אויב, ירבה או יתמעט? אמרו לו: יתמעט! אמר להם⁽⁶²⁷⁾: אם כן, לא יבעלו נדות, ומתוך שימתינו עד עת טבילתן, יתמעטו! אמרו: טבית אמר! ובטלנה.

בסוף הכירו בו שהוא יהודי, וכל מגמתו היתה לטובת היהודים. החזירם לשלש הגזירות.

אמרו חכמי ומנהיגי ישראל: מי ילך לרומי, ויבטל הגזירות?

אמרו: ילך רבי שמעון בן יוחאי, שהוא י"ב-ב מלומד [רגיל] בניסים⁽⁶²⁸⁾. אמרו: ואחריו מי ילך, מי יתלנה אליו? רבי אליעזר בר רבי יוסי.

רבי יוסי לא רצה שבנו רבי אליעזר יתלנה לרבי שמעון בן יוחאי, מפני שטען שהוא כעסן וחשש שמא יענישו, כלומר, שמא יקפיד עליו על דבר מה והקפדתו תזיק לבנו. לכן, אמר להם רבי יוסי לחכמי ישראל: ואילו היה אבא חלפתא⁽⁶²⁹⁾ [רבי יוסי היה

624. כתב המהרש"א [בחידושי אגדות]: הטעם שגזרו על שלש מצוות אלו, הוא, מפני ששלשתם נתנו לישראל כדי להיות מובדלים הבדל גדול מן הגוים. שבת ומילה הם אות בין הקב"ה לעם ישראל. וכיון שאשה איננה במילה, לכן, במצות טבילה בא לה הבדל מבין האומות. ועיין עוד בצאן קדשים, ובספר החיים לרבינו חיים אחי המהר"ל [ספר זכות פרק ז], ובספר פתח עינים להרב חיד"א.

625. מפני שאיתא במדרש [פתיחתא דאיכה רבתי אות יז] שכל אשר טורחים בני ישראל

ומרויחים בששת ימי המעשה, אוכלים בשבת. פירוש ב. וכן ברש"י שבעין יעקב.

626. גירסת השיטה מקובצת.

627. גירסת השיטה מקובצת.

628. כמבואר במסכת שבת [לג ב], שבהתחבאו במערה שנים עשרה שנה נעשה לו נס ונבראו לו חרוב ומעין. המיוחס לרש"י.

629. לכאורה קשה: איך הזכיר שם אביו, הלא

בנו של רבי חלפתא] קיים, וכי יכולין אתם לומר לו "תן בנך להריגה"? כלומר, כשם שאבי לא היה מסכים לשלוח אותי, ולהסתכן, כן לא ילך בני עמכם.

רבי שמעון לא הבין את חששו, וסבר שרבי יוסי מפתח על בנו מפני אימת המלכות או מפני סכנת דרכים⁽⁶³⁰⁾. לכן, אמר להם רבי שמעון: אילו היה יוחאי אבא קיים, וכי יכולין אתם לומר לו "תן בנך להריגה"? כלומר, כשם שהנני מוכן ליכנס למקום סכנה, עבור ביטול גזירות רעות מהיהודים, כן יסתכן רבי אליעזר, ורבי יוסי אינו רשאי להתנגד לכך.

אמר להו רבי יוסי: אנא אזיל⁽⁶³¹⁾, אלך אני, ולא אשלח את בני, כי דלמא עניש ליה רבי שמעון, הוא⁽⁶³²⁾ דקא מסתפינא, פחדי הוא,

שמא יענישנו רבי שמעון, מפני שהוא צעיר, וממהר להשיב⁽⁶³³⁾ [כמו שאכן אירע].

קביל עליה, רבי שמעון נדר לו⁽⁶³⁴⁾ דלא ליענשיה, שלא יענישנו!

וממשיכה הגמרא לספר: אפילו הכי, ענשיה!

כשהיו, רבי שמעון בן יוחאי ורבי אליעזר בן רבי יוסי מחלכין בדרך, נשאלה שאלה זו בפניהם: מניין לדם השרין שהוא טמא? עקם פיו, מיהר להשיב⁽⁶³⁵⁾ רבי אליעזר בר רבי יוסי, ואמר: אמרה התורה "וזה לכם הטמא", כמבואר.

הקפיד רבי שמעון. ואמר ליה רבי שמעון: מועקימת שפתיך, ממהירות תשובתך, אתה ניכר שתלמיד חכם אתה! אל יחזור הבן אצל

631. גירסת התוס'.

632. גירסת השיטה מקובצת.

633. המהרש"א מבאר [על פי שיטת המיוחס לרש"י הערה 635], שעל עצמו לא פחד, מפני שהוא הגיע להוראה, והיה חברו של רבי שמעון. אבל בנו לא הגיע עדיין להוראה.

634. כן כתבו התוס' בשם הירושלמי.

635. כן פירשו התוס'.

אבל המיוחס לרש"י מפרש: עיקם פיו מכמו שהיה רגיל לדבר, ואמר בלחישה, כדי שלא ירגיש רבי שמעון, ויהיה כמורה הלכה לפניו [עיי' הערה הבאה]. ובכל זאת הרגיש רבי שמעון.

אסור לעשות כן [עיי' שולחן ערוך יורה דעה סימן רמ]. וכהאי גוונא הקשה שם הגאון רבי עקיבא איגר.

והגר"א בהגהותיו [שם סימן רמ"ב ס"ק לר] הוכיח מכאן שאם מוסיף "אבא", מותר להזכיר שמו. וכן כתב בחידושי רע"א במסכת שבת [קטו א] בשם בנו הגר"ש שאם מקדים לומר "אבא", מותר.

וכן כתב הפרשת דרכים [דרוש טו] לגבי הזכרת שם רבו, שאם מקדים תואר של כבוד – מותר להזכיר שמו. ולכאורה, קשה על תירוצו, שהרי לקמן אמר רבי שמעון "יוחאי אבא", ולא הקדים תואר של כבוד.

ובספר קהלת יעקב להגר"י אלגאזי [מענה לשון חלק ב אות כט] מתרץ בכל עובדות אלו שהם אמרו "אבא", אלא שמסדר הברייתא הוסיף לבאר את שמם.

630. פירוש ב.

אביו (636)!

אחר, ואני, אינני ראוי שיזדמן לי מלאך, אף לא פעם אחת, והנס ייעשה על ידי שד? ושוב אמר: יבא הנס מכל מקום, העיקר שיבא הנס!

קדים הוא, הלך בן תמליון לפניהם, על, ונכנס, בכרתיה דקיפר, בגוף של בת קיסר רומי. ונשתגעה, וצעקה ואמרה כל הזמן "הביאו לי את רבי שמעון בן רבי יוחאי" (642).

כי מנו להתם (643), כשהגיעו רבי שמעון ורבי אליעזר לבית הקיסר, אמרו לו לבן תמליון "בן תמליון צא!" "בן תמליון צא!" ואמרו כן בשקט ובלחש, כדי שלא ירגישו אנשי בית המלך, ויסברו שרבי שמעון ורבי אליעזר פעלו כן בתפילתם.

וכיון דקרו ליה, וכשאמרו לו כן, נפק אזל, יצא מבית המלך, והלך לו. וטרם שיצא, אמר בן תמליון לאנשי בית המלך: דעו, שבת

ואיתא בתלמוד ירושלמי (637), שהקפדתו הזיקה, ואחזתו לרבי אליעזר בר רבי יוסי אסכרה [מין מחלה בגרון]. וכשזכר רבי שמעון על תנאו [הבטחתו] להשיבו אל אביו, חזר בו, והתפלל עליו, ונתרפא (638).

יצא לקראתם (639) שד אחד ושמו בן תמליון, והוא נראה כמו תינוק קטן, ורגיל בין הנשים להתלוצץ בהן. אמר (640) להם בן תמליון: האם רצונכם שאבוא עמכם, ועל ידי יבא הנס?

רבי שמעון הצטער על שיבוא הנס על ידי שד. בכה רבי שמעון, ואמר: מה, אם אפילו, שפחה של בית אבא, הגר של בית אברהם אבינו, נזדמן לה מלאך שלש פעמים (641), בעת צרתה, כמו שנאמר [בראשית טז] שלש פעמים "ויאמר לה מלאך ה'", מלמד שעל כל אמירה ואמירה היה שלוח לה מלאך

639. גירסת רבינו גרשום.

640. גירסת התוס'.

641. המעיין שם בפסוקים יווכח, שנאמרו שם ארבע פעמים. וכן כתב רש"י בפירושו על התורה [שם פסוק יג] בשם המדרש. וצריך לומר שהם מדרשות חלוקות. ורבי שמעון לא דרש את הפסוק הראשון. עיין שם היטב. וראה רש"ש.

642. המיוחס לרש"י בשם המדרש.

643. גירסת התוס'.

636. המיוחס לרש"י מפרש, שהענישו מדין "מורה הלכה בפני רבו". כלומר, מורה הוראה בפני רבו, דינו מפורש שחייב מיתה, כמבואר במסכת סנהדרין.

637. מובא בתוס'.

638. ובפירוש קדמון מביא מדרש, שרבי אליעזר שכב בספינה ממחלת האסכרה, וכשהתפלל עליו רבי שמעון, דרך אחד מן הספנים, בלי כוונה, על צוארו, ויצאה האסכרה מגרונו ונכנסה לגרונו של הספן. רש"י בעין יעקב, וכן הוא בסדר הדורות [ערך רבי אליעזר בן רבי יוסי]. ובביאור הענין עיין בספר פתח עינים להרב חיד"א. ובפירוש א כתוב בלשון אחר.

מתנתין:

המשנה ממשיכה בדין צירוף איסורים. [המשנה והגמרא מבוארים על פי המיוחס לרש"י ורבינו עובדיה].

הפיגול והנותר, אין מצטרפים זה עם זה (648), מפני שהן שני שמות (649), של פסול. ויבואר בגמרא.

השרץ והנבלה, וכן הנבלה ובשר המת, אין מצטרפין זה עם זה, לטמא, אפילו כקל שביניהן, כלומר, נבלה קלה משרץ, שאינה מטמאה אלא בכזית ושרץ מטמא אפילו בכעדשה. ופחות מכעדשה של שרץ אינו מצטרף להשלים שיעור כזית נבילה. וכל שכן, שפחות מכזית נבילה אינה מצטרפת להשלים שיעור שרץ.

וכן, נבלה קלה מבשר המת, שמת מטמא טומאת שבעה, ונבילה אינה מטמאה אלא טומאת ערב. ופחות מכזית של מת אינו מצטרף להשלים שיעור נבילה. וכל שכן, שפחות מכזית נבילה אינה מצטרפת להשלים שיעור מת.

המלך תתרפא, כשאצא אשבור כל כלי זכוכית שבבית. ואכן עשה כן ביציאתו (644)!

אמרו להון (645) אמרו אנשי בית המלך לרבי שמעון ורבי אליעזר: בשכר שרפאתם את בת המלך, שאילו, בקשו, כל מה דאית לכוּן למישאל, ככל אשר תחפצו, ועולו לבי גזא דמלכא, והכנסו לאוצר המלך ושקולו כל מה דאית לכוּן (646), כל מה שיש ברצונכם!

עולו, נכנסו לאוצר המלך, אשכחו לההיא איגרתא, את הכתב שהיה כתוב בו גזירת המלכות על היהודים, שלא ימולו את בניהם ושלא ישמרו את השבת ושיבעלו נדות, שקלוה, לקחו אותה וקרעוה. ונתבטלה הגזירה (647).

ומסיימת הגמרא, שבסיפור זה מובן מה שאמר רבי אליעזר בן רבי יוסי במסכת יומא [נז א].

והיינו דאמר רבי אליעזר בר רבי יוסי, בוויכוחו עם החכמים על מקום הזאת דם יום כפורים: אני ראיתה, את הפרוכת, ברומי, שנלקחה לרומי בעת שבזזו את המקדש וכליו, והוּו עליה כמה טיפי דמים!

וראה אותה בהזדמנות זו שהורשה ליכנס לאוצר המלך.

באמצעות שד? וכי בלי שד היו מתבטלים? ענה החכם: לפי שודאי שביטול מצוות אלו, לא ניתן בלב הקיסר אלא על יד השד. לכן נגזר עליו מן השמים שהוא בעצמו יבטל הגזירה.

648. גירסת המשנה.

649. ויבואר לקמן [הערה 651].

644. שיטה מקובצת ובפירוש א כתוב בלשון אחר.

645. גירסת התוס'.

646. גירסת השיטה מקובצת.

647. כתב המהרש"א: מין אחד שאל לחכם אחד: איך יתכן שנתחזקו עיקרי התורה

גמרא:

שנינו במשנתנו: הפיגול והנותר אין מצטרפין זה עם זה.

הגמרא דנה, לגבי איזה איסור אינם מצטרפין.

אמר רב יהודה אמר שמואל: לא שנו, במשנתנו שאינם מצטרפים, אלא, לטומאת ידים, אם נגע בחצי כזית פגול ובחצי כזית נותר, אינם מצטרפים לטמאות את הידים,

שנינו במסכת פסחים [קכ ב] שחכמים גזרו טומאת ידים על הנוגע בפיגול ובנותר. בפיגול, מפני "חשדי כהונה", כלומר, כהנים החשודים לפגל את הקרבן להפסיד את הבעלים, ויאמרו שעשו כן בשוגג. לפיכך גזרו שהנוגע בכביצה או בכזית מבשר הפיגול, יטמאו ידיו, ויצטרך לטבול ידיו

קודם שיגע בקודש. ומתוך שגזרו טומאה, לא יפגלו, מפני שטבילת ידים טירחא היא⁽⁶⁵⁰⁾. ועל נותר גזרו, משום "עצלי כהונה", כלומר, כהנים עצלים, וכך ישראלים עצלים, המתעצלים באכילת קדשים ומותירים אותם. ומתוך שגזרו טומאת ידים, יזדרזו באכילתם.

והטעם שאינם מצטרפין, הוא, משום דמדרבנן היא, כלומר, כיון שאף בשיעור שלם, אינה אלא גזירה מדרבנן, כמבואר, ואם נצרף אותם, הוי גזירה לגזירה. ולא גזרו חכמים גזירה לגזירה⁽⁶⁵¹⁾.

אבל לענין אכילה, מצטרפין. האוכל רוב כזית פיגול, ונותר משלימו לכזית, לוקה משום פיגול. וכך רוב כזית נותר, ופיגול משלימו, לוקה משום נותר⁽⁶⁵²⁾.

דתניא, כמו ששנינו ברייתא: רבי אליעזר

650. כן כתב רש"י [פסחים פה א]. והתפארת ישראל [משנה שם בפרק ערכי פסחים] מבאר, מפני שהיו זהירים מאוד בהלכות טומאה, יותר מעל שפיכות דמים!

651. כתב התוס' יום טוב: אם כן, מה שאמרה המשנה "מפני שהן שני שמות", אינו הטעם העיקרי, ומביא בשם תוס' מסכת סוכה [כד] המעירים שבהרבה מקומות הגמרא לא מתחשבת בטעם המפורש במשנה.

עוד מבאר, כיון שמצאנו הרבה מקומות, שחכמים גזרו שתי גזירות ביחד, והשניה היא גזירה לחזק את הראשונה, לכן אמרה המשנה, שכאן לא רצו חכמים לגזור גזירת צירוף פיגול ונותר לחזק את גזירת טומאת ידים, מאחר "שהן שני שמות".

ובתוס' חדשים מבאר בפשיטות "מפני שהן

שני שמות", שעל פיגול גזרו משום "חשדי כהונה", ועל נותר גזרו משום "עצלי כהונה", וגזירה אחת אינה שייכת לשניה, אין טעם לצרף שני חצאי שיעורים. או, יתכן, ששני הגזירות פיגול ונותר, לא נגזרו יחד.

והקרן אורה כתב: משום דהוי שני שמות לענין טומאה, ורק לאכילה נתרבה ללאו אחד, כמבואר בהמשך.

652. ומוסיף המיוחס לרש"י בשם רבו, שאם אכל חצי כזית נותר וחצי כזית פיגול, לוקה משום שניהם.

וכתב התוס' יום טוב: אין הכוונה שיתחייב שתי מלקיות שאם כן, אתה מחייבו על פחות מכזית! אלא, שאם התרו בו משום נותר, יתחייב על נותר, ואם על פיגול, יתחייב על פיגול.

ועיין במנחת חינוך [מצוה רטו אות א],

אומר: אמרה התורה בפרשת מילואים [שמות כט פסוק לד⁽⁶⁵³⁾] "ואם יותר מבשר המלואים ומן הלחם עד הבוקר, ושרפת את הנותר באש, לא יאכל כי קודש הוא", ומה שכתבה התורה "כי קודש הוא" מיותר

לדרשה. ודרשין: **כל שבקדש פסול, כגון, פיגול ויוצא ונשפך דמו, בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו.** כלומר, כל הקדשים שנפסלו, נאסרו באכילה. הילכך, מצטרפים נותר ופיגול.

שכתב, שאם התרו בו סתם משום הלאו של "לא יאכל וכולהו", חייב, ואין צריך להזכיר פיגול או נותר. וכן ברוב פיגול או רוב נותר והתרו בו סתם. אבל ברוב פיגול והתרו בו משום נותר, פטור. עיין שם שמדמה דין זה לדיני שבת. ועיין בשפת אמת.

אבל הקרן אורה מקשה על פירוש המיוחס לרש"י: איך ילקה על אחד מהם, או על פיגול או על נותר, הלא אין שיעור כזית בכל אחד ואחד מהם? ומבאר [ועיין הערה הבאה] שאינו לוקה לא משום פיגול ולא משום נותר, אלא משום הלאו של "פסולו בקודש".

ואם כנים הדברים, נצטרך לומר שלימוד זה הוא דין מיוחד לענין מלקות, ואילו לגבי להתחייב כרת במזיד וחסאת בשוגג, אין מצטרפין. וכן כתבו התוס' [בהרבה מקומות המצויינים בגליון הש"ס], שצירוף הנלמד מ"כל שבקודש", הוא רק לענין מלקות, ולא לגבי כרת וקרבת. [ועיין במהר"ם שיק בספרו על המצוות מצוה רטז].

אבל, דבר זה במחלוקת שנוי, והרבה ראשונים סוברים, שכיון שגילתה התורה שמצטרפין, אם כן מצטרפין גם לכרת וקרבת. הקרן אורה מוכיח כן מדברי הרמב"ם [פרק יח מהלכות פסולי המוקדשין הלכה יא] שכתב לדין צירוף לגבי חטאת. וכן מוכח בהלכות שגגות [פרק ו]. וכן סוברים הרמב"ן והריטב"א [שבת עא]. ועיין עוד בערוך לנר [כריתות יא ב]. ותוס' זבחים [עח] בתירוץ השלישי סוברים שאין לוקין על לאו זה, משום דהוי לאו שבכללות. וראה

כאן בקרן אורה המביא לשיטה זו ומה שכתב עליה. וראה באבני מילואים [תשובה ד] הסובר שתוס' כתבו כן רק כשנתערבו.

653. מבואר על פי רש"י [פסחים כד א מכות יח ב] וכן מוכח בתוס' [פסחים שם ד"ה הא] על פי הבנת הקרן אורה. אבל המיוחס לרש"י מפרש שצירוף פיגול ונותר נלמד מפסוק אחר [שם פסוק לג] ושם נאמר "לא יאכל כי קודש הם", ובה לדרוש לכלול כל פסולי קודש.

וכן כתב בספר החינוך [מצוה רטז]. ואילו ברמב"ם [פרק יח מהלכות פסולי המוקדשין הלכה יז], יש כמה גירסאות. וכתבו הרש"ש והקרן אורה, שלא מסתבר לדרוש מפסוק "כי קודש הם" מפני ששם מדובר על איסור זרות, ולא על "פסולו בקודש".

הקשה רבינו אליעזר ממין, מובא בתוס' [פסחים שם], אם כן, איך אמרה המשנה [מכות יג א] שלוקין על אכילת פיגול או נותר, הלא אמרה הגמרא [פסחים שם] שלאו של "פסולו בקודש" הוא "לאו שבכללות", ואין לוקין על לאו שבכללות?

ותירץ: כיון שבפסוק זה נאמר נותר במפורש, אם כן, אין נותר בכלל לאו הכללי. ואילו פיגול נלמד מנותר בגזירה שוה "עון" "עון", לחיוב מלקות.

וכתב הקרן אורה, שלפי זה, יוצא, שמפסוק זה נלמדים שני דברים. האחד, ממה שנאמר "לא יאכל" אזהרה על נותר, לחייבו מלקות [ופיגול נלמד ממנו]. השני, ממה שנאמר "כי קודש

מתניתין:

המשנה דנה בצירוף אוכלין [מאכלים] לגבי טומאה, ולשאר דינים. והיא תבואר על פי פירוש רבינו עובדיה ברטנורא.

האוכל [מאכל] **שנטמא באב הטומאה**, ונעשה ולד ראשון, **והאוכל** (654) **שנטמא בולד הטומאה**, ונעשה ולד שני, **מצטרפין זה עם זה**, לשיעור כביצה, **לטמא בקל** (655) **שביניהם**.

וממשיכה המשנה במסכת טהרות [פרק א משנה ח] "כיצד? כחצי ביצה" (656) אוכל ראשון וכחצי ביצה אוכל שני שבללן זה בזה — שני". כלומר, השיעור כביצה המצורף הזה, דינו הוא כשני, ואם נגע בתרומה, פסלה, כדן שני הפוסל את התרומה. והיינו "קל שביניהם", שמטמא כדרך ש"שני" מטמא. אבל אין מצטרפין כ"חמור שביניהם", שלא נעשה השיעור כביצה

המצורף הזה לכביצה "ראשון", ולכן אינו מטמא אוכלים חולין במגע להיותם שני. והטעם שמצטרפין יבואר בגמרא.

וכן **כל האוכלים מצטרפים זה עם זה לפסול הגויה** [אדם האוכלן] בשיעור של **כחצי פרס**. (657) אדם האוכל אוכלים טמאים בשיעור "חצי פרס", (658) נפסל לאכול תרומה, ופוסל את התרומה במגעו, עד שיטבול.

וכן מצטרפים כל האוכלים לשיעור **כמוזון** (659) **שתי סעודות לעירוב**. הרוצה ללכת בשבת יותר מאלפים אמה, עושה עירוב תחומין, (660) דהיינו, מניח שם מזון שתי סעודות (661) במקום שרוצה שיקנה לו ערובו, והולך ממקום זה אלפים אמה נוספות.

וכן מצטרפין כל האוכלים לשיעור **כביצה לטמא טומאת אוכלין**. שאין אוכל מטמא

מכביצה. ועל קושית רש"י, מתרצים בפשיטות, שאכן בשעת קבלת הטומאה היה בו כביצה, ועתה אין בו כביצה.

657. גרסת המשנה

658. שהוא כביצה ומחצה לדעת הרמב"ם, וכשתי ביצים לדעת רש"י.

659. גרסת השיטה מקובצת.

660. ויש ראשונים הסוברים דין צירוף אוכלים גם לשיתופי מבואות [עיין רמב"ם וראב"ד הלכות עירובין פרק א הלכה יא].

661. שהוא כששה ביצים לדעת הרמב"ם וכשמונה ביצים לדעת רש"י.

הוא", שמאחר ששניהם פסולם בקודש מצטרפים זה עם זה, ללאו של "פסולו בקודש". [עיין הערה הקודמת]. ועיין בקרן אורה ושפת אמת הדנים לגבי "יוצא".

654. גרסת השיטה מקובצת.

655. גרסת המשנה.

656. הקשה רש"י [זבחים לא א]: איך נטמא חצי כביצה, הלא אין טומאת אוכלין פחות מכביצה? ומתוך: אוכלים אינן מטמאים בפחות מכביצה. אבל אוכלים נטמאים אף בפחות מכביצה.

אבל התוס' [פסחים לג ב שבת צא א] חולקים על רש"י, וסוברים, שגם לגבי קבלת טומאה, אין אוכלים מקבלים טומאה בפחות

בפחות מכביצה. שנאמר [ויקרא יא] "מכל האוכל אשר יאכל", דמשמע: אוכל הנאכל בבת אחת. ושיערו חכמים שאין בית הבליעה [הלוע שבה נבלע המאכל] מחזיק יותר מביצת תרנגולת.

וכן מצטרפין כל האוכלין לשיעור כגרוגרת להוצאת שבת. המוציא אוכלים בשבת מרשות לרשות, אינו חייב בפחות משיעור כגרוגרת.

וכן מצטרפין כל האוכלין לשיעור ככותבת [תמרה] ביום הכפורים. שיעור כל איסורי אכילה להתחייב עליהם, הוא בכזית. אבל לגבי להתחייב כרת ומלקות במזיד וחטאת בשוגג על אכילה ביום הכפורים, השיעור הוא בככותבת, והוא מעט פחות מכביצה, כשתי זיתים⁽⁶⁶²⁾. מפני שהתורה שינתה בלשונה, ולא כתבה "לא תאכלו" כבשאר איסורי התורה, אלא "תענו את נפשותיכם", ומשמע שלא הקפידה התורה אלא על ביטול העינוי. ושיערו חכמים שבשיעור כותבת מתיישבת דעת אדם האוכלו, ובפחות משיעור זה, לא מתיישבת דעתו.

המשנה ממשיכה בדין צירוף משקין.

כל המשקין מצטרפין לפסול את הגויה [אדם השותה אותם], בשיעור רביעית. כמבואר לענין האוכל מאכלים טמאים, כן השותה משקים טמאים בשיעור רביעית, נפסל

מלאכול תרומה ופוסל את התרומה במגעו, עד שיטבול.

וכן מצטרפין כל המשקין לשיעור כמלא לוגמיו⁽⁶⁶³⁾ ביום הכיפורים. השותה ביום הכיפורים, אינו חייב בפחות משיעור "כמלא לוגמיו". והוא, שיכניס משקין בפיו ויסלקם לצד אחד ונראה. ושיעור זה הוא לכל אדם לפי גודל מלוגמו, ובאדם בינוני הוא פחות מרביעית.

גמרא:

שנינו במשנה: האוכל שנטמא באב הטומאה והאוכל שנטמא בולד הטומאה מצטרפין זה עם זה לטמא כקל שבשניהם.

הגמרא מביאה ברייתא, ומבואר בה הטעם שמצטרפין.

תניא: רבי שמעון אומר: מה טעם, מצטרפין ולד ראשון עם ולד שני? לפי שאפשר לשני שיעשה ראשון⁽⁶⁶⁴⁾.

וטרם שהגמרא מבארת, היא תמחה על לשון הברייתא: ומי קא עביד שני, את הנוגע בו לראשון? !⁽⁶⁶⁵⁾ הא לא אפשר! והרי אינו עושהו אפילו שני. אלא שלישי בלבד! ?

ומתריצין: אמר רבא: הכי קאמר: מי גרם

שהקשה מלשון הברייתא על סוגינתו.

665. הקשה בפירוש ב: ומה התימה, והלא שני עושה ראשון על ידי משקה [חולין לד א]? ומתריך: זוהי רק טומאה דרבנן, וחכמים לא גזרו צירוף לגבי איסורי דרבנן, כמבואר לעיל לגבי

662. כריתות יד א שולחן ערוך אורח חיים סימן תרי"ב.

663. גירסת המשנה.

664. עיין בפירוש ר"ש שם בטהרות מה

לשני שיבוא לידי טומאה, האם לאו ראשון? וכיון שטומאתו באה מכח ראשון, לכן אין הראשון גרוע ממנו, ומצטרף אליו. ואילו לשני אין "כח" להצטרף לראשון.

רב אשי אמר, כדברי רבא אלא בשינוי לשון: ראשון ושני לגבי שלישי, בני "חדא ביקתא" אינון, בני בית אחד הן. כלומר, השני בא מכח ראשון, ולכן מצטרף הראשון אליו.

מתניתין:

יח-א

המשנה ממשיכה בדין צירוף איסורים.

האוכל ערלה בשיעור כזית לוקה, וכן האוכל כלאי הכרם.

הערלה וכלאי הכרם מצטרפין זה עם זה (667), האוכל חצי כזית ערלה וחצי כזית כלאי הכרם, (668) לוקה.

רבי שמעון אומר: אין מצטרפים, ויבואר בגמרא.

טומאת ידים בפיגול ונותר. ועיין ברבינו גרשום שהתכוון לכך.

667. בענין "לא תאכל כל תועבה" הקשה התוס' יום טוב: הלא שנינו [לעיל טז א בסוגיא דצירוף נבילות] ששני שמות של איסורים אינם מצטרפים? ומתריך: אכן! התנא של משנתנו חולק, וסובר שאף שני איסורים משני שמות, מצטרפים.

ומביא פירוש הר"ש [ערלה ריש פרק ב] בשם הירושלמי, שמשנתנו היא משנת רבי מאיר הסובר: כל האיסורין מצטרפין ללקות עליהם בכזית, משום [דברים יד] "לא תאכל כל תועבה". ודברי רבי מאיר הובאו במסכת עבודה זרה [סו א]. והיא דעת יחידאה, ומה ששינוי לעיל ששני איסורים אינם מצטרפין, היא דעת שאר התנאים.

וכתבו התוס' [עבודה זרה שם], שהלאו של "לא תאכל כל תועבה", אינו "לאו שבכללות", מפני שלכל "שם" של איסור יש בתורה לאו מפורש בפני עצמו, והתורה באה רק לומר דין צירוף.

אבל השפת אמת דוחה את דברי התוס' יום טוב, ומתריך, שאין צריך לומר שמשנה ההיא של

צירוף נבילות סותרת למשנתנו. כי שם מדובר שהתרו בו משום נבלות בלבד, הלכך, אינו לוקה משום "לא תאכל כל תועבה". ועיין בברכת הזבח. וכנראה שרצונו לומר כדברי השפת אמת. אבל הצאן קדשים מקשה על רבו הברכת הזבח, מפני, שכמבואר מדברי התוס' במסכת עבודה זרה, הלאו של "לא תאכל כל תועבה", הוא לאו שבכללות, ואין לוקין עליו. אלא, שבמקום שיש לאו מפורש בתורה, מצטרף לאיסור אחר המפורש בתורה, ואילו נבלת בהמה טהורה וטמאה, לא כתבה התורה לאו מפורש בכל אחד ואחד מהם. ועתה, לדברי הברכת הזבח איך תצרפם משום "לא תאכל כל תועבה"?

ועיין בקרן אורה, התמה על קושיתו, מפני שאכן יש לאו מפורש לטמאים ולטהורים, טהורים אסורים משום נבילה, וטמאים משום בהמה טמאה?

668. רבינו עובדיה מפרש את המשנה בשני אופני צירוף. האחד, כמבואר, אכל חצי כזית ערלה וחצי כזית כלאי הכרם, ומצטרפים ללקות את הארבעים. והשני, ערלה וכלאי הכרם מעורבים יחד שנפלו לתוך היתר, ואין בהיתר